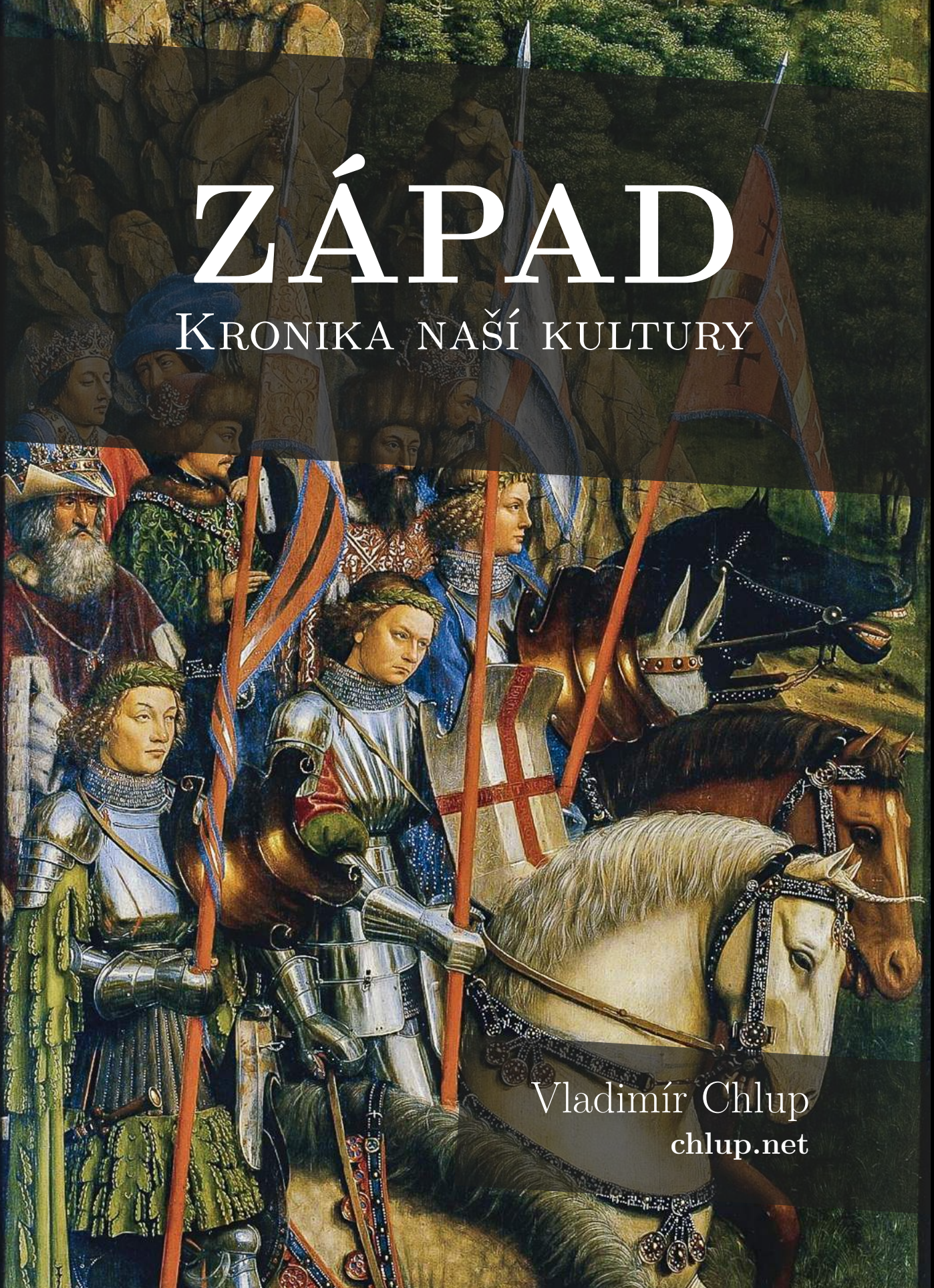

ZÁPAD

KRONIKA NAŠÍ KULTURY

Vladimír Chlup
chlup.net

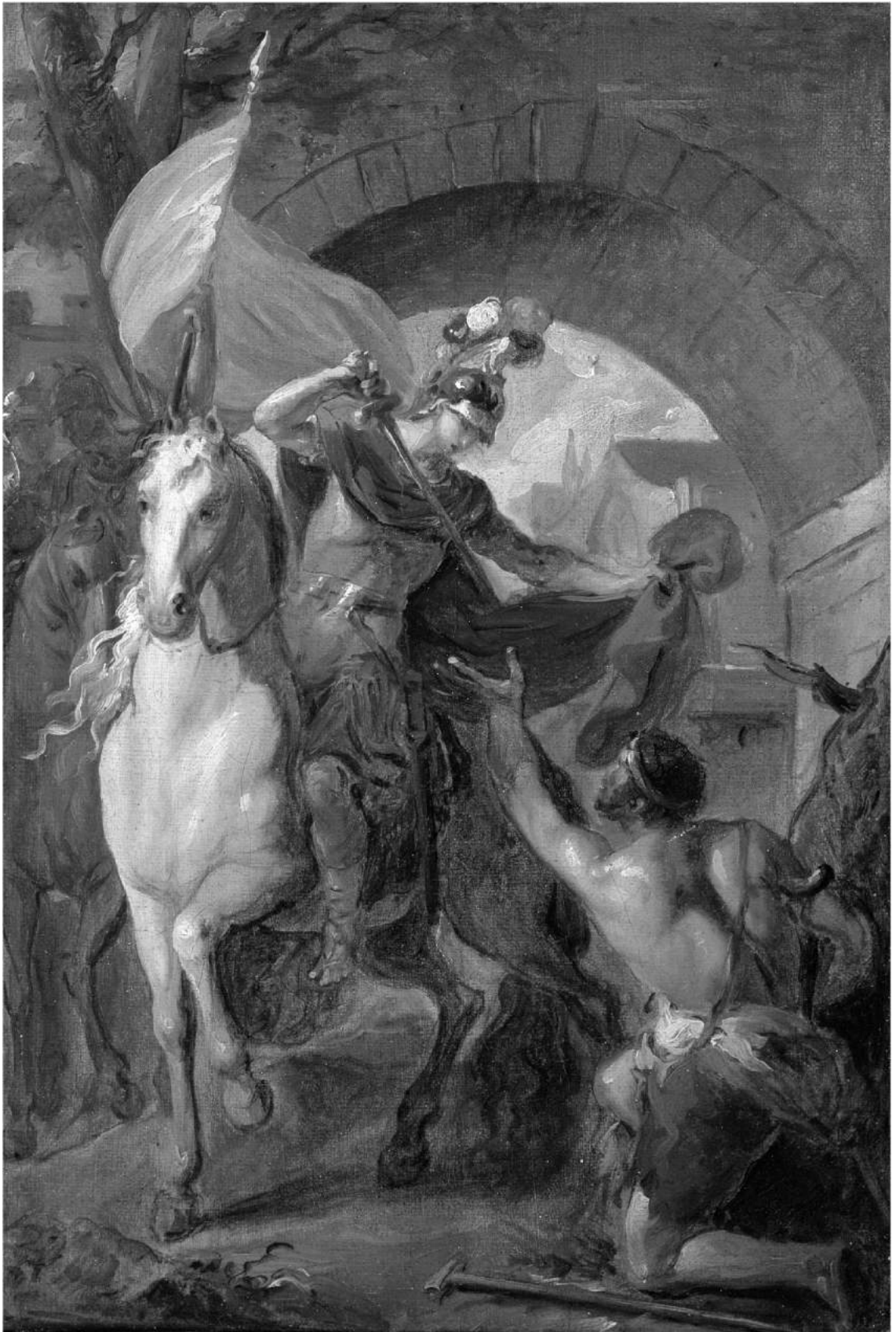
Kniha přináší ucelený přehled dějin civilizačního okruhu vzniklého na troskách západořímské říše. Kulturu Západu zachycuje od jejich počátků, kdy sv. Martin rozťal svůj plášť a rozdělil se o něj s nuzným žebrákem u brány Amiensu, přes ustanovení na synodě v Orléans roku 511, vznik říše Karla Velikého, křížové výpravy počátku druhého tisíciletí, revoluční objevy Mikuláše Koperníka a stejně revoluční zvraty nové doby rodící Provolání práv a svobod člověka, až do dnešního znevážení těchto práv v orgánech Rady Evropy a Evropské unie. Každá ze sedmnácti kapitol je věnována jednomu století a zahrnuje politické i hospodářské události a rozebírá náboženské, myšlenkové, finanční, vědecké i umělecké souvislosti. Osou kroniky je vývoj vnímání **přirozeného zákona**, jehož svrchovanost je podstatou kultury Západu, ať již v podobě Desatera nebo stávajících Listin základních práv a svobod. Kniha reaguje na současnou ztrátu odpovědnosti a atomizaci vědění, průvodní jevy destruuující naši kulturu. Kniha vznikla podstatným rozšířením přednáškového cyklu *Vývoj západní Evropy* realizovaného od roku 1995 na Univerzitě Palackého v Olomouci s nadějí, že osloví podstatně širší publikum.

Titulní strana knihy zachycuje výsek jedné z desek Gentského oltáře, díla bratrů Huberta a Jana van Eycků z roku 1432. Kristovi rytíři v čele se sv. Martinem, Jiřím a Šebestiánem následování Karlem Velikým, Godefroyem z Bouillonu, sv. Ludvíkem, vévodou z Berry a dalšími stáli při zrodu naší kultury. Tajemný výraz Martinovy tváře jakoby tušil, jak se s dílem rytířů bude počátkem 21. století nakládat.

Západ

Vladimír Chlup

V l a d i m í r C h l u p

Z á p a d

Kronika naší kultury

Olomouc 2017

chlup.net

KATALOGIZACE V KNIZE — NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Chlup, Vladimír

Západ / Vladimír Chlup, – Olomouc: chlup.net,

2017. – 1248 stran

ISBN 978-80-903958-7-9

930.85*94(4-15)*(048.8)

- dějiny civilizace
- Evropa západní – dějiny
- monografie

930.85 - Dějiny civilizace. Kulturní dějiny [8]

Na titulní straně *Christi Milites* detail Gentského oltáře

Na frontispisu obraz *Sv. Martin se dělí o svůj plášť* od Louise Galloche

© Vladimír Chlup, 2017

ISBN 978-80-903958-7-9

Obsah

1. První rytíř a konec pohanského impéria (313 – 450)	1
2. Dohoda - počátek Západu (451 – 550)	29
3. Ora et labora (551 – 650)	55
4. Tenkrát na Západě (651 – 750)	81
5. Karolínská renesance (751 – 850)	105
6. Útočí Vikingové a přichází Normané (851 – 950)	131
7. Cluny a východní hranice (951 – 1050)	157
8. Expanze ve jménu víry (1051 – 1150)	183
9. Vládcové a svatí ve stínu měst (1151 – 1250)	219
10. Božská komedie (1251 – 1350)	275

11. Stoletá válka (1351 – 1450)	329
12. Znovuzrození (1451 – 1550)	391
13. Cuius regio, eius religio (1551 – 1650)	461
14. Stát jsem já (1651 – 1750)	535
15. Revoluce (1751 – 1850)	595
16. Stát jsme my (1851 – 1950)	693
17. Svrchovanost přirozeného zákona (1951 – 2017)	877
Seznam literatury	1103
Cizí názvy a výrazy	1123
Věcný rejstřík	1127
Jmenný rejstřík	1189

1. První rytíř a konec pohanského impéria

Chladný den roku 335 se blížil ke konci a skupina jezdců vedla své koně po zpevněné římské cestě. Vraceli se do posádky v Galii ve městě Samarobriua (Amiens). Byli to legionáři, příslušníci těžké římské jízdy – katafraktové. Na rozdíl od většiny ostatních jízdních oddílů Říma byli obrnění nejen oni, ale i jejich koně. Tento útvar byl v Galii neobvyklý, své opodstatnění měl především ve východních provinciích, kde mohl účinně čelit obávané perské jízdě. Ostatně byla to postupně parthská, arménská a nakonec i perská těžká kavalérie, která donutila římské impérium k výstavbě podobných jednotek, neboť katafraktové uměli rozrazit a donutit ke změně formace i pěší oddíly. A tato schopnost začínala být klíčová i na západě impéria. Legie zde již nebyly tvořeny jen Římany, ale i jejich spojenci z řad Galů a Germánů. A byly to často tyto pomocné sbory, které zde promlouvaly do vnitřních politických poměrů. Římscí jezdci představovali elitu armády, římské jádro legií, a byli tak pro císařský dvůr nepostradatelní, neboť mohli být rozhodujícím způsobem nasazeni nejen proti nepříteli, ale i proti legiím politických odpůrců. Dvůr mladšího císaře (caesara) byl v nedalekém Augustu Treveroru (Trevír), které bylo největším městem na sever od Alp. Žilo zde okolo sto tisíc obyvatel a byl to hlavní opěrný bod západní části říše. Odtud řídili Římané provincie Galii, Hispánii a Británii. Odtud kontrolovali svůj rýnský limes a podnikali operace v nepokořené Germanii. Právě zde se začalo rozpadat impérium, když zdejší caesarové posilovali svoji nezávislost na nadřízeném augustovi v Římě či později v Konstantinopoli.

*cesta
do Amiensu*

*Trevír - sídlo
mladšího
caesara*

Naši jezdci se blížili k branám města, které bylo současně i pevností. Největší pevností v severní Galii, jež Římanům zajišťovala i kontakty s jejich provincií Britania. Strategickou polohu tohoto místa rozpoznal během svého tažení v Galii (54–53 před Kr.) samotný Julius Caesar. Město, kde se nacházel významný most na řece Sommě, získávalo stále více na významu, neboť řeku zde bylo možno nejen překročit, ale bylo po ní možno plout až k Lamanšskému průlivu a dále do Británie. Jezdci zde měli jistit zájmy svého císaře Konstantina I. Velikého, posledního silného vládce ovládajícího

*Konstantin I.
(324–†337)
a jeho jezdci*

východ i západ impéria. Léta jeho samovlády patřila k velkým okamžikům říše. Svoji zbroj skrývali pod dlouhými a těžkými plášti, chránícími je nejen před chladem, ale i zdůrazňujícími jejich hodnotu a význam.

Projížděli územím, kde žili Románi, Galové i Germáni – nejčastěji Frankové, kteří zde byli přesídleni Constantiem I. Chlorusem. Byli to sice zajatci (laeti), ale za to, že slíbili vojenské služby Římu, obdrželi půdu, nejčastěji v okruhu do patnácti kilometrů od města, jehož okolí tak lemovala prostá dřevěná stavení, dlouhé domy, kde společně žili lidé a ustájený dobytek. Okolí domů obklopovala malá, ale četná políčka. Předměstí silně kontrastovalo s římským městem, jehož brána, skrývající nejen kamenné domy, ale i fórum o rozloze přes 50 000 metrů čtverečných, lázně a amfiteátr pro patnáct tisíc diváků, byla na dohled. Stráž u brány již jezdecky zahlédla a připravila se na jejich přijetí. Elitní vojáci se zatím nemuseli při

voják Martin

Obrázek 1: Sv. Martin se dělí o svůj plášť. Kamenná socha v klášteře Saint-Germain v Auxere z konce 14. století

vjezdu zastavovat, bylo to přece jejich město. Přesto jeden z nich zpomalil. Jeho zrak upoutal u hradeb se třesoucí žebrák. Musela to být zvláštní scéna, elitní římský jezdec spočinul pohledem na jednom z chudáků hledajících pomoc u městských bran. Město pro ně bylo tak blízko, ale i tolik vzdálené, stejně jako jeho obyvatelé. Jezdec z pevnosti zastavil. Jmenoval se Martinus. Zaváhal jen krátce. Roztáhl svůj plášť, vytasil gladius a roztál

jej ve dví. Volnou polovinu pláště podal žebrákovi a vjel do města.

Následující noc nebyla pro Martina klidná. Měl sen, ve kterém se mu opět zjevoval onen žebrák, jeho tvář však byla tváří Krista. Martin nebyl pokřtěn, ale křesťanství bylo jeho vírou. Byl přece vojákem svého císaře, který učinil křesťanství jedním ze státních náboženství. Jeho rozpůlený plášť a Kristova tvář mu onu noc připomněly, že být v půli cesty nestačí. Martin věděl, že se musí rozhodnout. Narodil se jako syn legionáře v Panonii. Jeho otec byl celou svojí bytostí voják, rovněž jezdec a jako tribun byl důkazem změn římských legií. Jejich velení již nebylo v rukou římských senátorů, ale profesionálních velitelů a tribuni byli jejich typickými představiteli. Byl konzervativním Římanem, a pro ještě nové náboženství neměl příliš velké pochopení.

Císařem Martinova otce byl Diocletianus, silný, ale pohanský vůdce. V roce 285 jmenoval důstojníka Maximiana svým spoluvládce - augustem. Následně rozdělil rozsáhlou říši na dvě části (východní a západní) a v každé společně s Maximianem ustanovil caesara (mladšího císaře). Vláda čtyř - tetrarchie měla zajistit stabilitu. Západním caesarem byl Constantius I. Chlorus, otec Konstantina I. Velikého. Právě on vládl v letech 293 až 306 v Galii, Británii a nově také Hispánii. Dioklecián se především na východ říše, kde na svém dvoře držel jako pojistku i Chlorusova syna, budoucího císaře Konstantina I. Velikého. Roku 303 zahájil Dioklecián rozsáhlé pronásledování křesťanů, ale v provinciích spravovaných Chlorusem rozhodně nedosáhlo takových rozměrů jako na východě. Lze předpokládat, že důvodem byly nejen neutuchající střety s Germány na rýnském limesu, ale i stále efektivněji vytvářený systém církevních diecézí, který mohl být využit i v rámci civilní správy. Přesto byl asi hlavním Chlorusovým bohem Mart a kultem Slunce. Tento pohled byl patrně blízký i Martinovu otci.

*Dioklecián
(284–305)*

*vláda čtyř
tetrarchie*

Co však spojovalo otce, nemuselo být poutem jejich synů. Po smrti Chloruse převzal Konstantin vládu nad provinciemi Galie, Británie a Hispánie. Přibližně ve stejné době se kvůli nemoci uchýlil do ústraní i císař Dioklecián. Ačkoliv byl princip tetrarchie zachován, bylo období let 306 až 324 poznamenáno úklady a spory mezi jednotlivými spoluvládci. Konstantin se dále zaměřil na rozvoj díla svého otce, na posilování rýnského limesu a infrastruktury západních provincií. Právě on obnovil slávu Augusta Treverora, kde nadále sídlil jeho dvůr. Záhy také zrušil pronásledování křesťanů a církvi vrátil zabavený majetek i možnost dalšího posilování její organizace.

*Konstantin I.
přejímá moc*

Před spory uvnitř říše ale nemohl utéct. K vyhocení situace došlo roku 312, kdy bylo zřejmé, že své nároky a postavení bude muset bránit před západním augustem silou. Konstantin tedy sebral část svých legií, ve kterých byli nemalou měrou zastoupeni Galové a Germáni, a vydal se vstříc

Obrázek 2: Bitva u Milvijského mostu roku 312, *Giulio Romano roku 1524*

*bitva u Mil-
vijského
mostu (312)*

svému osudu do Itálie. Vojenským umem a taktikou si naklonil lombardská města, což mu umožnilo táhnout na Řím k rozhodující bitvě s uzurpátorem augustem Maxentiem. Místem střetu se stalo okolí Milvijského mostu přes řeku Tiberu na severu Říma. Zde již bojovali Římané s Karthaginci i mezi sebou v dobách republiky, v budoucnu bude místem byzantských operací, renesančních střetů i Garibaldiho tažení za sjednocení Itálie. Nyní zde má být svedena jedna z bitev o osud Západu.

*edikt
milánský
(313)*

Večer 27. října před bitvou sledoval Konstantin západ Slunce. Jistě se díval na odchod svého božstva s přáním, aby mu jeho návrat přinesl úspěch. I tu se mu dostalo vidění; na obzoru uviděl planoucí kříž v podobě *chí-ró* a nápis: *Εν Τούτῳ Νίκα* – *v tomto vítěz*, který v latinském přepisu zní – *in hoc signo vinces* a znamená stejně – *v tomto znamení zvítězíš*. A Konstantin uvěřil. Na štíty vojáků nechal znázornit své vnuknutí a následující den Maxentiovu podstatně silnější armádu částečně pobil a částečně utopil v Tibeře, včetně jejího vůdce. Uvěřil, že zvítězil ve jménu Krista a symbol *X-P* se jako labarum stal součástí nejen jeho, ale i dalších římských standard. Následujícího roku vydal v Mediolanu (Miláně) nařízení, kterým definitivně zrovnoprávnil křesťanství s ostatními římskými kulty. Tento výnos vstoupil do dějin jako edikt milánský.

*Silvestr I.
(314–†335)*

Ke křesťanství se přitom hlásilo jen asi deset procent obyvatel impéria. A co víc, křesťanství začal podporovat a římskému biskupu daroval Lateránský palác, který zůstal sídlem papežů až do roku 1309, kdy započalo jejich avignonské zajetí. Papež Silvestr I. přitom nebyl pro císaře soupeřem, na synodách se nechal zastupovat, a i ve věcech víry umožnil stále ještě pohanskému císaři řídit činnost biskupů. Tato skutečnost vedla později ke

snahám o *úpravu* historie, která vyvrcholila v 8. století falzem tzv. Konstantinovou donací. Falzum mělo být důkazem, že Konstantin uznal svrchovanost papeže jako přímého náměstka Krista, tedy že přijetím křtu se císař stal poddaným Svatého otce. Konstantin sice nadržoval křesťanům, ale sám se jím stal až těsně před smrtí. Ale i tato praxe byla u Římanů běžná.

Konstantinova triumfu se dožil i samotný Dioklecián, žijící po své abdikaci v paláci v dalmatském Spalatu (Split). Nevíme, zda tento císař zemřel již roku 312 či 313 nebo dokonce až v roce 316. Každé z těchto dat je však symbolické. Roku 312 zvítězil Konstantin u Milvijského mostu, následujícího roku vydal edikt milánský a roku 316 se narodil náš římský voják Martin. Možná, že právě Konstantinovy osudy na něj měly takový vliv, že již v deseti letech začal usilovat o křest, neboť dospíval v lombardském Ticinu (Pavia), kde musela být tato nedávná historie stále živá. To již byl Konstantin I. Veliký císařem s vládou nad celou říší. Z tohoto titulu se také snažil sjednotit křesťanskou víru a pod jeho patronací byl roku 325 svolán první církevní koncil do Níkaie (dnes turecký Iznik), aby přijal jednotné Credo – křesťanské Vyznání víry. Toto ekumenické setkání, synoda většiny křesťanských biskupů Východu a Západu, učinilo Boha Otce jedné podstaty s jeho Synem, čímž se postavilo proti stále silnému ariánství, jež bylo úspěšné i u germánských Gótů.

níkajský koncil (325)

Nevíme, zda všechny tyto skutečnosti připomněl Martinovi jeho sen. Ke svému úžasu ale ráno zjistil, že jím rozřatý plášť je opět celý. Bylo to znamení, neboť celistvost pláště byla obnovena a cítil, že i on je povolán, aby obnovil svoji jednotu. Náš legionář se rozhodl následovat Krista a ještě ve svých osmnácti letech se nechal pokřtít. Roku 336 odmítl u Borbetomagusu (Wormsu) bojovat s Galy. *Jsem voják Krista. Nemohu bojovat.* Jako synovi vysokého důstojníka mu ale byla armáda dle zákona osudem, a proto bylo jeho propuštění ze služby obtížné. Úspěšný byl až s nástupem nového cesara Juliana, jmenovaného roku 355. Možná byl Martin členem malého oddílu katafraktů, kteří jej provázeli z osady Remi (Remeš) do města Tri-cassia (Troyes). Cestou sice odrazili útok skupiny Alamanů, ale u městských bran už museli prosit o vpuštění. Takové měli tenkrát Galorománi obavy z okolního nebezpečí. Možná, že se Martin přitom s Julianem lépe poznali a pochopili, že jejich cesty jsou rozdílné. Rok poté obdržel Martin od Juliana propouštěcí list.

voják Martin odmítá bojovat

Julianus (355-†363)

Martin nebyl jediný, kdo v roce 356 opustil svoji dosavadní pozici. Na nátlak nepřátelského tábora ariánů musel odejít do vyhnanství i biskup Hilarius z Pictavia (Poitiers). Tento vážený muž byl vroucím obhájcem sounáležitosti Boha Otce a Syna, což nevyhovovalo ani ariánským synům Konstantina na východě, ani novoplatónské filozofii cesara Juliana. Nenávist ariánů zakusil i samotný Martin. Z armády byl zvyklý na strohý

porážka Poláků u Batohu (1652) dvaceti tisíci krymskými Tatary a disponujícími *koženými děly*, jich prý padlo asi čtyřicet tisíc. Přestože byly ztráty na polské straně přibližně poloviční, byly pro Polsko osudové. O rok později již bitvu u Batohu Poláci prohráli a asi pět tisíc polských zajatců bylo po bitvě popraveno, byli sťati nebo vykucháni.

Zatímco se zdecimovaná Rzeczpospolita vzpamatovávala, vyhlásilo jí válku carské Rusko, přebírající po Byzanci odpovědnost za ochranu ortodoxní víry – pravoslaví. Ruské jednotky vstoupily na Ukrajinu na jaře roku 1654 a oblehly Smolensk, aby vzápětí zvítězily v bitvě u běloruské obce Szepielewicz. Obrana Smolenska ztratila smysl a mimo něj Rusové obsadili i Polock, Vitebsk, Mogilev a Oršu. Kozáci Bohdana Chmelnického se dohodli s carskými bojary na společném postupu a přijali svrchovanost Ruska. Za slib věrnosti caru jim byla slíbena ochrana i možnost samosprávy.

Rusové obsadili Vilno (1655) Dle této Perejaslavské dohody se roku 1654 stala součástí Ruska první část polsko-litevského soustátí – levobřežní Ukrajina, levý břeh Dněpru, a to od Černigova po Poltavu. Carské Rusko se tak přiblížilo k Černému moři. Tím to ale neskončilo. V červenci roku 1655 obsadili Rusové Vilno,

hlavní město Litvy budou držet následujících šest let. Pak ale přišla *potopa*, alespoň takto vstoupí do dějin vpád Švédů do oslabeného Polska. Počala druhá severská válka (1655–1660) a již v říjnu roku 1655 obsadil švédský král Karel X. Gustav (*1654–†1660) město Krakov, samotné srdce Polska. Dvacetitisícová Varšava, hlavní město polsko-litevského soustátí, byla zcela zničena, zůstalo zde jen dva tisíce obyvatel. Luteránští Švédové zničili sto třicet šest kostelů, jednaosmdesát hradů a sto osmdesát osm obcí. Zdálo se, že skončila nejen *Rzeczpospolita*, ale i Litva, nyní obsazená Ruskem a Polsko, obsazené Švédskem.

Asi sto kilometrů severozápadně od Krakova a přibližně dvě stě kilometrů jihozápadně od Varšavy stojí v polské rovině na mírném návrší u města Čenstochová již zmíněný paulínský klášter Jasná Hora, uchovávající ikonu Panny Marie. Švédové sem přitáhli v listopadu roku 1655 s cílem získat plnou kontrolu nad komunikacemi mezi Polskem a habsburským Slezskem, kam se uchýlil i těžce zkoušený polský král Jan Kazimír II. (1648–1668) ze švédského rodu Vasa. Klášter Jasná Hora byl po zkušenostech s husity i rabující polskou šlechtou opevněn a nyní před ním stáli Švédové. Opat Augustyn Kordecki (*1603–†1673) souhlasil s vydáním pod podmínkou, že vlastní kostel nebude obsazen, Švédové odmítli, a začalo více jak měsíční zimní obléhání. Tři sta katolických obránců se postavilo více jak desetinásobné luteránské přesile, převážně říšským žoldnérům. Zpráva o vzdorující svatyni se šířila Polskem jako lavina a postupovala proti švédské *povodni*. Proti švédským silám počala partyzánská válka, do země se vrátil i král Jan Kazimír II. Ve Lvově, osvobozeném s pomocí jednotek krymského chanátu, který se cítil ohrožen Rusy, složil král 1. dubna roku

Jasná Hora v obležení Švédů (1655)

1656 v katedrále Nanebevzetí Panny Marie slavnostní přísahu a slib pozvednutí polské koruny, zasvětil Polsko Panně Marii a označil ji za královnu Polska. Text přísahy složil jezuita Ondřej Bobola.

Mimo Rusy a Švédy se proti Polákům obrátil i sedmihradský hrabě a kalvinista Jiří II. Rákóczi (1648–1660), jehož pětadvacet tisíc žoldnéřů překročilo Karpaty a roku 1657 směřovalo k bohatým nalezištím soli ve Wieliczce a Bochni. S pomocí desetitisícového oddílu záporožských kozáků se chtěl nejprve zmocnit již Poláky osvobozeného Lvova a poté vyrazit na Krakov, kde se měl na základě smlouvy z Radnotu (nyní rumunský Iernut) spojit se švédskými oddíly a dokončit podmanění Polska včetně jeho solných dolů. Jiný signatář paktu, braniborsko – pruský Fridrich Vilém, měl získat Velkopolsko, samotnému švédskému králi měly zůstat Královské Prusy, Kujavsko, Mazovsko, Žmuď, Kuronsko a Livonsko, tedy hlavně baltské pobřeží. Zkrátka neměl zůstat ani Bohdan Chmelnický. Smlouvu, která v mnohém předběhla dobu, se ale nepodařilo naplnit. V červenci roku 1657 dokázali Poláci s pomocí krymského chanátu dvakrát porazit sedmihradské jednotky u Magierówa a Czarneho Ostrówa. Tentýž měsíc náhle zemřel šedesátiletý Chmelnický, jehož armádu poté zachvátila vzpoura, a nakonec se z Polska museli stáhnout i Švédové, na které zaútočili Dánové, snažící se získat zpět území ztracená roku 1645. Situace Poláků se zcela změnila a s pomocí habsburských jednotek přešli do protiofenzívy, při které v červenci 1658 oblehli Toruň.

Poláci vítězí u Magierówa (1657)

Polsko se stalo pro Švédy již druhořadé, jejich hlavním cílem byla porážka dánsko–norských sil, které eliminovaly na přelomu ledna a února 1658. Přispěla k tomu zmíněná malá doba ledová. Švédský král obratně využil přírodní filozofie, jeho učenci se domnívali, že díky zimě zamrzne úžina Malý Belt a bude ji možno přejít. Došlo k tomu předposlední lednové noci roku 1658 a připravených devět tisíc jízdních a tři tisíce pěších švédských bojovníků vstoupilo do Dánska a směřovalo ke Kodani, kterou záhy oblehli. Následný roskildský mír, podepsaný v únoru roku 1658, přinesl Švédsku velké územní zisky, zejména skandinávskou provincii Skåne s pevností Helsingborg, kontrolující jednu stranu klíčové úžiny Øresund. Hrozilo tak narušení *statu quo*, Švédové mohli obsadit obě strany úžiny, což vedlo k protiakci Spojených provincií nizozemských, jejichž lodě používaly klíčovou úžinu pro dopravu obilí a dřeva z Pobaltí i mědi a železa ze Švédska. Sřet nizozemského a švédského námořnictva mezi Øresundem a ostrovem Hven přinesl vítězství Spojených provincií a ukončení obléhání Kodaně Švédy. Západní pevnost Kronborg v úžině Øresund zůstala dánská. Zdálo se, že severní válka let 1655 až 1660 skončí tak, jak začala, *statu quo ante bellum*, že žádná ze stran ničeho nedosáhne. O co však vypadaly zisky malými v příslušných smlouvách (kodaňské, olivské či kardiské), o to větší měly reálný dopad. Předně se zcela osamostatnilo Prusko, jehož Velký

roskildský mír (1658)

osamostatnění Pruska (1658)

*Parsonsova
parní turbína
(1884)*

parní turbíny, zvyšující o pětinu rychlost než konkurenční konstrukce, a to při devítinásobném zvýšení účinnosti oproti parnímu stroji. Otcem tohoto výkonného stroje, který z energie páry vytvoří energii mechanického rotačního pohybu hřídele, byl Charles Algernon Parsons (*1854–†1931), jenž jej patentoval roku 1884. Deset let trvalo, než se pro něj podařilo zkonstruovat první loď. Člun Turbinia byl se svým výtlakem čtyřiceti pěti tun jen pokusným plavidlem, ale důležitým milníkem, který odkryl cestu k čtyřistakrát těžším lodím, např. bitevní lodi HMS Dreadnought, nebo moderním zámořským parníkům, poháněnými dvěma turbínami *parsons*, krmnými parou osmnácti parních kotlů. HMS Dreadnought měla deset kanónů ráže 305 mm, umístěných vždy po dvou v pěti otočných věžích a dalších dvacet sedm děl ráže 76,2 mm; výbroj doplňovalo pět torpédometů; silně pancéřovaný trup lodi byl rozdělen na několik samostatných sekcí, aby se v případě zásahu torpédem zabránilo potopení.

*Modrá stuha
pro Lusitanii
(1907)*

Souputníky bitevní lodi HMS Dreadnought byly komerční parolodě konstruované a stavěné v Liverpoolu pro rejdařství Cunard, Line specializovaného přepravce osob a nákladu přes Atlantik podporovaného britskou vládou. Kabinet krále Eduarda VII. (1901–†1910) mu přispěl i na největší supermoderní typy RMS Mauretania a sesterskou RMS Lusitania, jejichž výtlak byl dvaapůlkrát větší než u HMS Dreadnought. Zámořské parníky o výtlaku 44 000 tun, každý se čtyřmi turbínami *parsons* a pětadvaceti parními kotly, umožňovaly během jedné plavby přepravit ve třech třídách přes dva tisíce cestujících, o které se staralo více jak osm set členů posádky. Cesta z Liverpoolu do New Yorku trvala necelých pět dní a parní turbíny tak zkrátily pobyt na moři o celý den. Prestižní *Modrá stuha*, udělovaná za nejrychlejší cestu přes Atlantik, náležela až do roku 1929 lodím Velké Británie, pak ji převzaly německé konstrukce.

*ponorka U-1
a Dieslův
motor
(1906)*

Císařské Německo kontrovalo vývojovým skokem u ponorek, pro které adaptovalo Dieselův vznětový motor, kombinovaný s elektromotory použitelnými pod hladinou. Víceméně experimentální typ U-1 dosáhl operační způsobilosti rovněž během prosince roku 1906. Zhotovila jej zbrojovka Krupp a při výtlaku dvě stě třicet osm tun měla ponorka operační rádius tisíc pět set námořních mil, podstatně více než předchozí konstrukce. Její operační profil byl prostý, většinu času trávila na hladině a když zjistila plavidlo protivníka, ponořila se a skrytě ho torpédovala. Nesla jediný torpédomet a mohla dosáhnout hloubky třiceti metrů; HMS Dreadnought měla ponor něco málo přes osm metrů, RMS Mauretania a RMS Lusitania přes deset metrů. Dvačtyřicet metrů dlouhá ponorka U-1 měla posádku dvanácti mužů, kteří mohli být pod hladinou až dvanáct hodin. Poháněl ji speciální motor společnosti Körting na petrolej, což bylo pro ponorku paradoxně bezpečnější palivo než benzín, produkující více nebezpečných výparů. Tento motor používala ponorka na hladině a současně dobýjel ba-

Obrázek 82: První dokumentovaný let motorového letadla bratří Wrightů z roku 1903

terie pro dva elektromotory, pohánějící podvodní koráb pod vodou.

Ponorka U-1 nebyla jedinou německou inovací, roku 1906 se vznesla již třetí vyztužená vzducholod' hraběte Ferdinanda von Zeppelina (*1838–†1917). Vzducholod' LZ 3 měla nosnost devět set padesát kilogramů a na rozdíl od dvou předchůdců ji nepotkala po sedm let operační služby žádná vážnější nehoda; pro německé velení to byl důkaz smysluplnosti vojenského nasazení. Další vzducholod' LZ 4, vypuštěná roku 1908, měla již nosnost přes čtyři a půl tuny, ve vzduchu vydržela čtyřiaadvacet hodin s operačním rádiusem sedm set kilometrů. Její nasazení zkomplikovala nehoda za bouře, která na zemi kotvící vzducholod' velmi poškodila. Němci se nevzdali a zeppelinoviny rozvíjeli další desítky let pro vojenské i civilní použití.

Současníky vzducholodí LZ 3 a LZ 4 jsou i první letouny těžší než vzduch s pevnými křídly. Dochovaná fotografie z prvního veřejného předvedení létání letadel těžších než vzduch je z prosince 1903, kdy se od země odlepil v prosinci roku 1903 Američan Wilbur Wright (*1867–†1912) s prvním motorovým letounem *Wright Flyer*, který zkonstruoval se svým mladším bratrem Orvillem Wrightem (*1871–†1948). Využili přitom dostupných zkušeností průkopníků bezmotorového létání, zejména Němce Otto Lilienthala (*1848–†1896), jenž začal *létat* na svých kluzácích v roce 1891 a do posledního tragického letu v roce 1896 uskutečnil víc než dva tisíce letů na čtrnácti různých konstrukcích. První veřejný let bratří Wrightů trval pouhých dvanáct sekund a byl dlouhý třicet sedm metrů. Rok nato se vznesl jejich těžší *Wright Flyer II.* a vydržel ve vzduchu již pět minut. Pilotované vzlety a přistání s letouny těžší než vzduch se staly skutečností.

Technika (prostředky, postupy a zařízení sloužící k praktickému využití přírodovědných poznatků pro lidskou činnost) ovládala Západ stále pevněji a ovlivnila i umění. Secesní vídeňské dílny *Wiener Werkstätte* produkující šperky, keramiku, textil, nábytek i populární pohlednice byly na vrcholu,

*vzducholodě
Zeppelin
LZ 3 (1906)*

*první let
motorového
letadla
Wright (1903)*

uživateli získat přesné informace o zeměpisné poloze, Google Earth umožnil naplánovat a sledovat cestu do jakéhokoliv místa na světě a elektronická pošta Gmail přinesla další možnosti. Informační dálnice získala sociální rozměr.

231 miliónů
iPhonů
za rok

Facebook
(2004)

Sociální rozměr Internetu byla dimenze, kde přístroje od Nokie a Sony Ericssonu selhávaly. Jobsův iPhone byl pro tento účel daleko použitelnější. Velký dotykový displej s intuitivním ovládáním překlápěný pomocí tříosého akcelerometru vždy do správné polohy a operační systém iOS učinily z iPhone nikoliv komunikační, ale sociální nástroj. A zdaleka nešlo jen o prezentaci jeho uživatele, i když vlastnit iPhone bylo čím dál více *in*. Vrchol prodeje dosáhly přehrávače iPod v roce 2008, poté jejich štafetu převzal právě iPhone, ve kterém již byly všechny funkce iPodů integrovány. Roku 2008 se sice prodalo jen 11,6 miliónů iPhone, ale jejich prodej neustále poroste a roku 2015 dosáhne prodej iPhonů 231 miliónů kusů. Velkou zásluhu na tom měly i sociální sítě, segment Internetu pro *sdílení* mezi lidmi. *Sdílet* tak bylo možné leccos – zprávy, fotografie, videa, ale i pocity, sny a cíle. Každému jste mohli dovolit vidět, kde právě jste, co děláte i co se vám honí hlavou. Nástrojem byl nejčastěji Facebook, sociální síť spuštěná roku 2004 čtyřmi mladíky *v čele* s Markem Zuckenbergem (*1984). Od roku 2006 se k tomuto původně studentskému systému mohl připojit kdokoli starší 13-ti let a o rok později má již tato internetová společenská síť 57 miliónů uživatelů, kteří zde mají osobní stránku s profilem, fotografiemi, videosekvencemi a vzkazy. Na základě společných zájmů a aktivit lze vytvářet skupiny a komunity. Samotný Facebook může vydělávat na cílené reklamě – síť je adresná a její uživatelé jsou registrováni na základě poměrně obsáhlého dotazníku. Zatím je vše v počátku a obrat Facebooku je v roce 2008 *jen* 272 miliónů dolarů, a protože technická infrastruktura sítě něco stojí, končí jeho hospodaření se ztrátou 56 miliónů dolarů, ale to je dosud jeho poslední ztráta.

užité umění
a jeho ceny

Sociální rozměr Internetu měl na společnost Západu velký vliv. Díky sociálním sítím mohl každý pořádat své *readymade*, *happenings* i *performance*. Stačilo jen vytvořit zprávu nebo pořídit příslušný snímek či video a umístit je na internetovou sociální síť. Taková *performance* již dále žila svým životem, bylo do ní možno sice aktivně zasahovat, ale již poměrně těžko šlo ovlivnit, zda se z ní stane *happening* nebo bude použita k *readymade*. Objevují se nové profese, mimo youtuberů živících se tvorbou videosekvencí pro YouTube, jsou to i bloggeri vytvářející a sdílející polemické texty na příslušných internetových stránkách. Některé blogy jsou pak vydávány i knižně. To, čemu jsme po staletí říkali umění, se relativizuje, jako by umělcem, stejně jako absolventem univerzity, mohl být každý. Skutečná a všemi akceptovaná schopnost *něco vytvořit* je spojována především s průmyslovým designem, kde je kritériem úspěchu například

prestižní ohodnocení mezinárodní cenou *Red Dot Design Award* udílenou v Essenu. Toto je asi skutečné dědictví Bauhausu. Essenské muzeum uděluje prestižní ocenění Red Dot od roku 1955. Odborná porota vybírá z přihlášených návrhů, jejichž počet každý rok roste. Přihlásit je možno po složení poplatku 450 EUR cokoliv z průmyslové produkce. Roku 2008 bylo přihlášeno více jak 3200 výrobků od 1253 producentů z 51 zemí. Mezi padesáti oceněnými byla lyžařská přilba Addidas, vodovodní baterie, nákladní automobil – tahač MAN a ... chytrý telefon Apple iPhone. Od roku 1993 je udělováno i ocenění *Red Dot* za grafický design. Umělci a reklamní agentury mohou přihlásit své nejlepší počiny z oblasti reklamy, public relations a vizuální komunikace, kam patří i piktogramy, poutače a postery. Uměním jsou i bezpečnostní tabulky a plakáty nabádající k bezpečnosti práce na pracovišti, obaly na výrobky nebo internetové stránky.

Performancí se stává i samotný obchod s uměním. V letech 2006 až 2007 dosahují aukce uměleckých děl svého vrcholu. Londýnské aukční síně Sotheby's a Christie's soutěží s privátními prodeji a dosvědčují, že kapitalizovat lze cokoliv. V květnu roku 2006 nabízí Sotheby's, založená roku 1744, obraz Pabla Picassa *Dora Maarová s kočkou* a kupec jej získává za 95,2 miliónu USD. O měsíc a půl později ji *trumfne* o dvaadvacet let mladší aukční síň Christie's při prodeji portrétu *Adele Bloch-Bauerové I.* známém jako *Dáma ve zlatém* od Gustava Klimta za 135 miliónů dolarů a spirála se roztáčí naplno. Na delší dobu vrcholí v listopadu, kdy je Sotheby's prodán obraz Jacksona Pollocka *Číslo 5* z roku 1948 za 140 mil. USD. Tento aukční rekord vydrží až do dubna 2011. Nahoru letí nejen cena obrazů, ale i fotografií. Již v únoru 2006 vydražila Sotheby's snímek Edwarda Steichena (*1879–†1973) s názvem *Měsíční svit na rybníku* z roku 1904 za rekordních 2,9 mil. USD, aby jej o rok později překonala dražba fotografií *99 Cent II Diptychon* z roku 2001 ještě žijícího německého fotografa Andrease Gurského (*1955) za 3,3 milióny USD. K pozoruhodným prodejům tohoto období patří i dílo *White Center* abstraktního rusko-amerického malíře Marka Rothko (*1903–†1970) z roku 1950. Podtitul rozměrného plátna 205,8 x 141 cm je všeríkající – *Žlutá, růžová a levandulová na narůžovělé*. Nic jiného na obraze opravdu není. Ještě v roce 2007 visel tento obraz v kanceláři Davida Rockefellera (*1950), jediného žijícího vnuka ropného magnáta Johna D. Rockefellera, v bance Chase Manhattan, respektive JP Morgan Chase & Co. vzniklé roku 2000. Potomek slavného těžaře byl generálním ředitelem Chase Manhattan Bank v letech 1969 až 1980. Nyní byla její nástupkyně JP Morgan Chase & Co. s aktivy přesahujícími dva bilióny dolarů největší bankou na světě.

David Rockefeller koupil Rothkův obraz v roce 1960 za 8 500 dolarů, což v roce 2007 odpovídalo 227 000 USD, ale nový vlastník za něj zaplatil 72,8 mil. USD. Samotný prodej lze považovat za *performanci* – umělecké

*aukce umění
Christie's
Sotheby's*

*ExxonMobil
a Rosněft
objevily
Vítězství*

i v okolí Charkova. Během tří let při vzájemných střetech zemřelo přes deset tisíc osob; Ukrajiny se zmocnila místní oligarchie. Asociační dohoda s Evropskou unií byla v troskách. Střet mezi zájmy Západu a Východu získal opět násilnou podobu, zatím se ale bojovalo mimo jejich vlastní území, jako by byla Ukrajina státem nikoho, zemí k rozparcelování. Rusové si v praxi ověřili, že Západ je krátkozraký a přestal být akceschopný. Jedinou jeho reakcí na ruské obsazení Krymu bylo uvalení ekonomických sankcí na Ruskou federaci a konkrétní osoby spojené s mocenským centrem v Kremlu. Prezident Putin podepsal výnos o připojení Krymu k Ruské federaci dne 21. března 2014 a Evropská unie rozšířila sankční seznamy osob i ruských společností. Již v dubnu 2014 se tak nechtěným stal i Igor Sečín stojící v čele ropného gigantu Rosněft a v březnu jej přidali na podobný seznam i Američané. Přesto nadále pokračovala spolupráce Rosněftu a *ExxonMobilu*, hlavně průzkumné vrtvy v Karském moři, součásti Severního ledového oceánu. Právě v roce 2014 je zde v rusko-americké spolupráci objeveno obrovské ropné pole *Vítězství* s teoretickou hodnotou 900 mld. USD. Deset vrtů potvrdilo, že tato lokalita je schopna dávat denně 2,5 mil. barelů ropy, tedy více než každý den získá *ExxonMobil* ze všech svých nalezišť po celém světě. Mimo ropy jsou zde i obrovské zásoby zemního plynu. Zdá se, že *volně obchodovat, volně zbohatnout* je silnější než sankční seznam těch, co *chtějí volně myslet, volně moci*. Americký prezident Obama tlačí na *ExxonMobil*, aby přerušil spolupráci s Rosněftem. Američtí těžaři zakonzervují devět vrtů v Karském moři, ale desátý nechají v provozu – každý den z něj vyteče 220 000 barelů ropy.

*defenzíva
politických
liberálů*

Západoevropští i američtí političtí liberálové se nachází v defenzívě. Prezident Obama ani vedoucí představitelé Evropské unie nedokáží smysluplně reagovat na následky Arabského jara ani na posilující Rusko. Obama sice dokázal splnit svůj slib a americké jednotky vyvedl z Iráku již v prosinci roku 2011, nicméně země se poté propadla do chaosu a povstání. Podobný vývoj nastal i v Libyi zbavené jejího dlouholetého diktátora Kaddáfího. Ve varu, permanentní občanské válce, byla navíc od roku 2011 i Sýrie a neklid byl hmatatelný v celém Orientu, včetně Turecka, dosavadního spojence Západu a člena NATO. Političtí liberálové nedokázali oslovit ani vlastní voliče, ve volbách do Evropského parlamentu v květnu roku 2014 mocně posílili ve Francii, Nizozemsku, Rakousku i Švédsku nacionalisté, kteří společně utvořili v 8. Evropském parlamentu dvě seskupení s 83 hlasy ze 751 celkových. Jedenáct procent sice není mnoho, ale byl to významný signál, zvláště když poslanců přímo spojených s jim konkurující *zelenou politikou* bylo jen o 18 více (a po dvaceti letech již mezi nimi chyběl i Cohn-Bendit). Stále sice dominovala křesťansko-demokratická i sociálně demokratická uskupení, nicméně konzervativci - umírnění zástupci *volně myslet, volně moci*, ochotní uznat demokratickou *svrchovanost národa*, a tím i na-

plnit *svobodně myslet, svobodně konat* založené *Úmluvou a Listinou*, sláblí a tento trend začal být nebezpečný a nabíral na rychlosti.

Devětapadesátiletý francouzský prezident François Hollande (2012–2017) reagoval na volební úspěch Národní fronty Marine Le Penové (*1968) pro Youtube stručně:

Pokud se věří v republiku, jako je tomu v mém případě, přijde chvíle, kdy je třeba přejít do zednářské lóže.

Socialista Hollande je přitom typickým zástupcem *volně myslet, volně moci*. Jedenáct let (1997–2008) byl předsedou Socialistické strany (francouzské sociální demokracie, k jejímž hlavním spojencům patří zelení i pohrobci komunistů), sedm let (2001–2008) vykonával funkci starosty města Tulle, čtyři volební období (1988–1993, 1997–2012) zastupoval svůj obvod ve francouzském Národním shromáždění a půl roku (1999) Francii v Evropském parlamentu. Kumulace funkcí i usilování o ně pro něj byly, stejně jako pro většinu těch, co *volně myslí, volně mohou*, typické. Nebyl demokratem, nýbrž timokratem, jako většina politiků Západu. Svědčí o tom i jeho výrok o republice, při ohrožení se stáhl do kuloárů (*zednářské lóže*), kde jsou pikle běžné. *Svrchovanost zákona* (demokracie) mu byla cizí, dával přednost *svrchovanosti úřadu* (timokracii), toužil po uznání a úctě, aniž by něčeho fakticky dosáhl, něco záslužného vykonal. Jeho cílem i prostředkem byla *moc* (úřadu). I proto nemohl být nikdy spokojen, což dokládá i jeho rodinný život. Více jak třicet let žil ve volném svazku se svou stranickou kolegyní Ségolène Royalovou (*1953) a ačkoliv spolu měli čtyři děti, nikdy neuzavřeli řádný manželský svazek. Od roku 2007 žil s ještě vdanou novínářkou Valérií Trierweilerovou (*1965), ale právě v lednu 2014 byl tiskem usvědčen z paralelního vztahu s o osmnáct let mladší herečkou Julií Gayetovou (*1972). Trierweilerová se z tohoto odhalení zhroutila, byla hospitalizována a Hollande dal definitivně přednost Gayetové.

Předchozím odstavcem jsem nechtěl dehonestovat osobu dvacátého čtvrtého prezidenta Francie, ale jen ukázat, kam liberální politika ze salónů a zednářských lóží skrze politické strany dospěla. Nevýrazný a v soukromí poměrně osamělý François Hollande pouze využil příležitost, podobně jako před více než půl stoletím československý prezident Edvard Beneš. Oba se chtěli prosadit, oběma chyběla zodpovědnost. Obětí byly instituce, jimi zastávané úřady. A tato ztráta úsudku, jehož utvoření je bez darů Ducha Svatého nemožné, se začala Západem šířit jako lavina. Začal-li se francouzský prezident stahovat do zednářské lóže, počaly být západoevropské instituce disfunkční. Svědčí o tom i vyjádření Evropské komise, fakticky vlády Evropské unie *bdící nad dodržováním smluv*, k problematice destrukce demokratického právního státu v České republice, o níž již bylo pojednáno.

Podle smluv, na nichž je Evropská unie založena, nemá

*neplodné
výsledky
Hollandova
prezidenství*

*Evropská ko-
mise a demo-
kracie*

Věcný rejstřík

A

- A–bomba, 857, 859, 1009
Aachen, *viz* Cáchy
Aara, 292
Aargau, 292
Aarhus, 162
ABBA, 951
Abbeville, 253
ABCA, 966, 974, 1031, 1032, 1097
Abercynon, 666
Abovci, 315
Abrahám, 81, 82
absolutismus, 224, 259, 263, 264, 319, 434, 444, 464, 465, 491, 516, 520, 538, 539, 546, 555, 561, 564, 565, 571, 578, 586, 595, 598, 600, 602, 605, 609, 610, 619, 629, 630, 661, 684, 689
Abul-Abbás, 122, 128
Achajské knížectví, 293
Adam, 81
adamité, 374
Adecavus, *viz* Angers
Aden, 413, 453
Adler von Lübeck, 480
Adria, 244
Adrianopole, 10, 387
Aemona, *viz* Lublaň
Aeneis, 57
Aeropag, 138
Afgánistán, 86, 92, 131, 316, 331, 690, 700, 958, 959, 968, 983, 995, 998, 1006, 1029–1032, 1037, 1038, 1050, 1085, 1089, 1096
Afrancesado, 662
Afrika, 15, 18, 19, 21, 36–39, 47, 48, 52, 53, 55, 67, 70, 82, 86, 98, 192, 199, 389, 391–393, 395, 396, 412, 413, 415, 416, 419, 439, 473, 487, 513, 549, 651, 662, 665, 667, 681, 697, 713, 728, 734, 735, 747, 756, 761, 772, 802, 827, 835, 842, 881, 898, 924, 1006, 1007, 1068, 1095
Afrikakorps, 835, 842
Afroameričané, 711, 712, 752, 783, 788, 804, 850, 918, 928, 988, 1027, 1050, 1060
aféra
biskupa Saisseta, 308
defraudační – Staviského, 817
Dreyfusova, 747, 748, 755
Enron, 1033
Hilsnerova, 748
travičská (1677–1682), 572
Watergate, 934, 941, 948
Agde, 110
Agent Orange, 934, 943, 944, 992
AGIL, 1062
agrochemie, 944
Ahlen, 865
AIDS, 988, 989, 1018
Aigues-Mortes, 273
Ain Zara, 760
Aire-sur-la-Lys, 253
Aix, 372
Akadémie v Aténách, 48, 51
akce Inteligence, 832
Akce T4, 832, 839, 840, 866
akcie, 411, 417, 421, 513, 584, 648, 649, 667, 670, 671
Akkon, 242–244, 260, 279, 297, 301, 304, 307, 649
Akvitánie, 17, 19, 26, 27, 30, 36, 38, 43, 61, 63, 94, 96, 99, 100, 105, 110–112, 116, 121–123, 133–135, 149, 150, 153, 157, 170, 172, 174, 176, 177, 191, 209, 216, 219–221, 229, 235, 245, 246, 253, 254, 261, 305, 311, 729
Akád'ané, 606
Al-Džazíra, 1050
al-Káida, 1006, 1029–1032
Alabam, 709
Alabama, 711
Aladdin, 1052
Alamanové, lat. Alamanni, 5, 8, 15, 42, 52, 95
Alarcos, 252
Álava, 105, 125
Albertov, 995
Albi, 237
albigenští, 237, 238, 249, 250, 255, 261, 300
Albrechtsburg, 579
Albufera, 270

- Albánie, 196, 248, 291, 319, 414, 861, 1016, 1040
 Alcatraz, 671
 alchymie, 133, 352, 386, 424, 456, 482, 484, 492, 495, 499, 507, 509, 521, 552, 572, 578, 581, 582, 622, 695, 727, 813, 846, 1015, 1027, 1028, 1044
 Aleppo, 225, 1096
 Alet-les-Bains, 476
 Aleutské ostrovy, 971, 972
 Alexandrie, 6, 7, 39, 57, 84, 88, 331, 392, 413
 algebra, 132, 526, 738, 1006
 Algeciras, 326, 393, 394, 1072
 ALGOL, 917
 Alhambra, 819
 Aljama, 158
 Aljaška, 671, 971, 1058
 Alkmaar, 478, 507, 524
 alkohol, 50, 360, 365, 611, 804, 805, 895, 921, 922, 928
 Allegheny, 605
 Alma, 698
 Almagest, 132, 241, 382, 415, 459, 468
 Almizra, 269
 Almohadé, 239, 252, 270
 Almorávidé, 199, 209, 228
 Alphaville, 950
 Alphaville – skupina, 977, 978, 1002, 1078
 Alpy, 1, 43, 80, 103, 109, 119, 164, 166, 170, 172, 196, 200, 207, 210, 211, 234, 235, 265, 273, 283, 292, 302, 303, 333, 338, 343, 368, 400, 411, 440, 452, 456, 457, 470, 520, 589
 Alsasko, 135, 243, 407–409, 424, 510, 520, 534, 565, 747, 768, 781, 845, 848
 Alsos, 866
 Altamira, 106
 Altmont, 928, 929
 Altona, 816
 Alžír, 896
 Alžírsko, 18, 651, 761, 772, 896, 898, 899, 909, 1068
 Amalfi, 190, 226
 Amazon, 1047, 1077
 Ambon, 540
Amerika, 59, 220, 420, 435, 437–439, 453, 484, 496, 513, 540, 542, 615, 616, 638, 652, 662, 670
 Jižní, 611, 612, 668, 669, 671, 687, 703, 833, 866, 899, 946, 963, 1071
 ruská, 671
 Severní, 176, 484, 485, 530–532, 555, 565, 580, 584, 605, 607, 609, 613, 617, 624–626, 634, 646, 669, 671, 869, 885, 899, 924, 970, 1014, 1073
 Ameriky, 390
 amfetamin, 922, 928
 amfiteátr, 2, 35, 56
 Amiens, 1, 41
 Amsterdam, 95, 341, 477, 478, 486, 511, 513, 514, 528
 Amsterodam, 535, 537, 541, 556, 559, 569
 Amudarja, 84
 Anaconda, 710
 Anadyr, 908
 Anagni, 233, 304–307, 311, 321
 ananas, 455
 Añan, 105
 anarchismus, 722, 925, 1063, 1099
 anarchisté, 719–721, 725, 765, 766, 786, 790, 826, 827, 854, 875, 916, 1043, 1099
 Andalusie, 67, 68, 98, 99, 106, 116, 166, 414
 Andernachu, 159
 Andover, 687
 Andria, 231
 Android, 1076
 Andrásyho nóta, 785
 Andy, 668
 Andělský hrad, 75, 197, 346, 444, 623
 anestezie, 709
 Angers, 253
 Anglie, 76–78, 80, 88, 89, 91, 92, 104, 119, 140, 141, 148, 175, 180, 192, 194, 227–230, 236–238, 242, 245, 246, 252–255, 261, 301, 305, 318, 325, 333, 336, 348–350, 366, 393, 397, 429, 443, 447, 448, 450, 465, 466, 475, 478, 483–485, 487, 488, 490, 491, 496, 497, 501, 506, 515, 519, 524, 530–533, 539, 541, 546, 566, 567, 569, 573, 580, 582, 583, 587, 617, 654, 674–677, 683, 687, 693, 739, 745, 765, 771, 782, 834, 847, 848, 886, 887, 945, 962
 anglikáni, 530, 532, 552, 568, 576, 596
 Angličané, 125, 156, 180, 261, 326, 334–338, 343, 344, 346, 347, 349, 355, 356, 367, 371, 373, 374, 378, 379, 384, 389, 394, 397, 402, 426, 428, 448, 453, 477, 485–487, 494, 508, 509, 511, 527, 531, 538–540, 552, 555, 556, 559, 565, 572, 576, 581, 671, 674, 686
 Angola, 662, 924, 941, 995, 1038
 Anhaltsko, 113, 452, 482, 609
 Anjou, 124, 172, 174–176, 185, 191, 200, 253, 476
 Ankona, 246
 Annaba, 18
 Anthropoid, 842
 antibiotika, 806, 945
 antikoncepce, 806, 923, 938, 946
 Antiochie, viz Malá Asie, 32, 53, 200, 202, 213, 228, 242
 antisemitismus, 747, 755, 830, 1091
 Antverpy, 355, 421, 477, 478, 486, 512, 514, 535, 674, 847, 1072

- Apeninský poloostrov, 47, 53, 86, 163, 186,
267, 280, 345, 403, 414, 418, 426,
443, 445, 471, 649, 701, 835
- Apollo, 908, 927, 931, 941, 1097
- Apollón, 689
- Apollónův chrám, 53
- Appennino, 495
- Appennino – bůh, 472
- Apple II, 953–955
- AppleTalk, 989, 1018
- Apulie, 185, 186, 189, 190, 196, 197, 215,
231, 296
- Aquileia, 33, 73, 112, 179
- Arabesque, 951, 952, 977
- Arabové, 81, 82, 84–86, 100, 106, 110, 116,
126, 131, 132, 283, 358, 714, 922,
932, 956, 1050
- Arabské jaro, 1068, 1080
- Aragonie, 189, 228, 235, 237, 252, 296, 297,
311, 319, 334, 346, 366, 372, 392–
394, 396, 403, 413–415, 427, 429
- Araks, 642
- Aran, 58, 59, 296
- Aranjuez, 496
- arašidy, 455
- Archangelsk, 485
- Ardeny, 31
- Arelate, *viz* Arles
- Arezzo, 294
- Argentina, 453, 669, 745, 945, 963–967, 1102
- Arguin, 396, 413, 419
- Ariane – raketa, 1085
- Ariano, 224, 264
- aristokracie, 794
- aritmetika, 661
- Arizona, 711
- ariánství, 5–11, 18, 24, 32, 39, 42–45, 47, 53,
66–69, 75, 86, 97
- Arkansas, 652, 711
- arkebuza, 412, 504
- Arles, 22–24, 26, 36, 38, 40, 100, 126, 282,
366
- Armada, 490, 491, 510
- Armagnac, 365, 366, 371
- arminianismus, 528
- Armorika, *viz* Bretaň
- armáda
terakotová, 24
- Arménie, 10, 642, 993, 999, 1040
- Arnhem, 849
- Arno, 281
- ARPA, 929
- ARPANET, 929, 930, 1012
- Arras, 230, 253, 488, 501, 658, 784
- Arsenal, 392, 417, 473, 474, 646, 647
- arsenik, 472
- Artois, 349, 546, 560
- Arábie, 81, 82, 84, 453, 473
- Asanace, 981
- asfalt, 750
- Asie, 25, 81, 122, 542, 728, 757, 946
- aspirin, 806
- Assisi, 251, 256, 316
- Astrachaň, 479
- astrologie, 35, 336, 468, 499, 515, 521, 529,
552, 1044
- astronomie, 50, 88, 128, 132, 177, 223, 336,
362, 382, 417, 424, 435, 457, 458,
495, 496, 500, 577, 661
- Asturie, 19, 105–107, 118, 125, 126, 149
- Atari, 953
- Atlanta, 711
- Atlantická charta, 837, 838, 853, 861
- Atlantický oceán, 540, 542, 549, 576
- Atlantský oceán, 27, 58, 105, 107, 110, 126,
175, 176, 219, 242, 262, 270, 333,
390, 392, 394, 395, 415, 439, 484,
485, 490, 506, 513, 605, 606, 616,
651, 652, 654, 662, 714, 758, 761,
779, 806, 833, 856, 956, 965, 974,
978
- atomové zbraně, 856, 857, 859, 883, 893,
899, 908, 939, 965
- Atuatuca Tungrorum, *viz* Tongeren
- Augsburg, *viz* Augšpurk
- Augusta Treverorum, *viz* Trevír
- Augusta Vindelicorum, *viz* Augšpurk
- Augustale, 265
- Augustonemetum, *viz* Clermont
- Augustoritum, *viz* Limoges
- Augšpurk, 103, 163, 303, 340, 359, 402, 412,
417, 421, 435, 437, 452, 455, 464,
466, 481, 504, 506, 513, 617, 645,
683, 933, 948, 949
- Aurelianum, *viz* Orléans
- Ausburg, *viz* Augšpurk
- Auschwitz-Birkenau, 839
- Auseva, 106
- Austerlitz, *viz* Slavkov
- Austrasie, 62, 63, 94–96, 101–103, 112, 133,
135, 144, 149
- Austrálie, 390, 676, 697, 772, 835, 838, 882,
934, 966, 987, 1097
- automatizace, 508, 617, 670, 675
- automobil**, 750, 765, 775, 783, 791, 792,
806, 842, 888, 890, 891, 933, 940,
945, 946, 952, 989, 1031, 1040,
1096
- Aston Martin DB5, 946
- BMW, 1084
- Cadillac Eldorado, 890
- Chevrolet Corvair, 890
- Datsun 240Z, 952
- Datsun 280Z, 952
- elektromobil, 1061, 1083, 1084
- Ferrari, 946
- Ford, 804, 808, 889
- Ford Falcon, 890
- Ford Mustang, 946
- Ford Thunderbird, 890

General Morors, 843
 Jaguar E, 946
 japonské, 952, 1002
 Lamborghini Countach, 946
 Maserati Sebring, 946
 nákladní, 1049
 Porsche 911, 946, 952
 Renault, 769, 778
 Simca, 955
 Studebaker Lark, 891
 Tatra, 890
 teroristů, 1092
 Tesla, 1084
 Toyota Supra, 953
 Trabant, 994
 VW Beetle, 890
 autopilot, 847, 1084
 Autun, 61, 94, 99, 650
 Auvergne, 41, 219, 294, 434
 Aušpurk, 409
 Avallon, 226
 Avallon – bájný ostrov, 226
 Avari, 72–74, 80, 121, 128, 144, 154, 179
 Avenio, *viz* Avignon
 Aventinus, 177
 averoismus, 239, 286, 290, 382
 Averza, 186
 Avignon, 42, 100, 261, 282, 314, 315, 318,
 321, 323, 331, 333–336, 338, 340,
 342, 343, 345, 346, 349–351, 365,
 368, 370–372, 430, 444, 655
 Avitacum, 27, 34, 119
 avokádo, 455
 Avranches, 187
 Ázerbájdžán, 642, 749, 957, 993, 999, 1032,
 1035, 1036, 1040
 Azincourt, 371, 394
 Azorské ostrovy, 396, 412
 Aztékové, 437, 438
 Azul – operace, 965
 azyl, 45, 56, 64, 66

B

B8 Bergkristall, 848
 bacalao, 105
 Bachmač, 782
 Badajoz, 189
 Bádensko, 655, 715, 717, 869
 Baeterra, *viz* Béziers
 Baetica, 67
 Baffinův ostrov, 176
 bagaudi, 34
 Bagdád, 116, 122, 132, 239, 451
 Bahamské ostrovy, 415, 900
 Bajkonur, 902, 909, 1037
 Baku, 179, 749, 750, 1035, 1036
 balón, 654
 bal tisů, 600
 balada, 336
 Balaton, 145
 Baleárské ostrovy, 189, 190, 296, 393, 394

Balkán, 192, 201, 297, 414, 608, 641, 697,
 761, 868, 1005, 1015, 1089, 1095
 Balt, *viz* Pobaltí
 balón, 654
 Bamberk, 208, 493
 Bamburgh, 78
 Bangladéš, 881
 bankovky, 330, 582, 584
 bankovníctví, 227, 270, 281, 297, 312, 319,
 351, 358, 486, 506, 514, 521, 585,
 591, 710, 987, 1014, 1047, 1061

banky

Acciaioli, 319
 AIG, 1052
 American Express, 986, 1024
 Amsterdamská, 513
 Bank of America, 1052
 Bank of England, 583
 Bank of Scotland, 583
 Banque générale, 583
 Barclays, 926
 Bardi, 319
 Bear Stearns, 1052
 Citicorp, 1052
 Dresdner Bank, 950
 Evropská centrální, 1032, 1051
 Franko-uherská (Pešť), 726
 Freddie Mac, 1052
 Fugger, 417, 431
 Goldman Sachs, 1002
 Gran Tavola, 282, 283
 JP Morgan Chase & Co., 1049, 1051,
 1053
 La Banque royal, 584
 Lawova, 584
 Lehman Brothers, 986, 1051, 1052
 Medici, 427, 473, 475
 Merrill Lynch, 1052
 Morgan Stanley, 1052
 Peruzzi, 319
 Riccardi z Luccy, 306
 Stockholm, 582
 Světová, 853, 866
 v Augšpurku, 506
 ve Flrencii, 535
 Wisselbank, 527, 528, 582
 X.com, 1047
 Banner, 1022
 Banská Štiavnica, 410
 Banát, 375
 Bánská Bystrica, 315
 baptisté, 532, 580
 Bar-sur-Aube, 257
 Barbarossa, 835
 Barcelona, 97, 122, 157, 170, 172, 174, 351,
 413, 510
 Bardowick, 275
 barel, 750
 Bari, 186, 193, 196, 201, 231, 346
 Barma, 392, 861, 922

Jmenný rejstřík

Znaky * a † označují rok narození a úmrtí.

Znaky ⊗ a ‡ označují pravděpodobný rok narození a úmrtí.

A

- Aachen, Hans von (⊗1552–†1615) malíř, 495
- Abbe, Ernst (*1840–†1905) fyzik, optik, 739, 740
- Abd al-Aziz (714–†716), 99
- Abd al-Rahmana I. (*731–†788), 116
- Abd al-Rahmana III. (⊗889–†961), 157, 158, 166
- Abdul Rahman al-Ghafiqi (†732), 99, 100
- Abdulmalik (*646–†705), 86
- Abdülhamid II. (*1842–†1918) sultán, 761
- Abdülmeceid I. (*1823–†1861) sultán, 698
- Abramovič, Roman Arkad'jevič (*1966) podnikatel, 1036
- Abu al-Kásim (†982), 171
- Abú Bakr (⊗573–†634), 83, 84
- Abú Bakr Ibn Tufajl (⊗1105–†1185), 239
- Abú Jakúb Júsuf (⊗1135–†1184), 239
- Acacius, viz Akakaioš
- Ada, viz Lovelace, Ada
- Adalarm (†836), 130
- Adalberon z Laonu (⊗947–†1030) biskup, 174, 184, 185, 203, 218, 223
- Adalberon z Remeše (⊗925–†990), 170, 173
- Adalbert Hamburský (⊗1000–†1072), 191, 194
- Adalbert II. z Ivree (*931–†971), 162
- Adalbert z Mohuče (†1137) arcibiskup, 208
- Adaloald (616–†626), 86
- Adam, 272
- Adam Brémský (⊗1050–†1085) kronikář, 191
- Adam Marsh (⊗1200–†1259), 273
- Adams, Charles Francis (*1807–†1886) historik, 749, 1059
- Adams, John (*1735–†1826) prezident, 624, 669, 671, 749
- Adams, John Quincy (*1767–†1848) ministr, 669
- Adams, Samuel (*1722–†1803) politik, 613, 615, 624
- Adelaide (⊗931–†999) královna, 162, 163, 165
- Adelard z Corbie (⊗752–†826), 123, 124, 128
- Adelchis (†788) syn Desideria, 111
- Adelperga (⊗740–†787) žena vévody, 111
- Adenauer, Konrad (*1876–†1967) kancléř, 824, 865, 869, 924
- Adhémar z Monteil (Le Puy, Jeruzaléma) (⊗1055–†1098) legát, 201–203
- Adler, Victor (*1852–†1918) politik, 767
- Adolf II. Holstein (⊗1128–†1164), 212
- Adolf Nasavský (⊗1250–†1298) král, 304
- Adorno, Theodor Ludwig Wiesengrund (*1903–†1969) filozof, 845, 846, 851–853, 1068, 1095
- Adorno, Theodor W. (*1903–†1969) filozof, 925
- Adéla Kyjevská (⊗1071–†1109), 200
- Adéla z Pfalzel (⊗660–†735), 96
- Æd Findliath (†879), 148
- Aegidius Romanus (⊗1243–†1316) teolog, 310
- Aegidius (†465), 37, 38, 40, 42
- Aetius, Flavius (⊗396–†454), 22, 25–27, 29–31, 33, 35, 37, 42, 48
- Æthelberht z Kentu (⊗560–†616), 75, 77
- Afanasijev, Vjačeslav Vasiljevič (†1981) agent, 959
- Afonso Henriques, viz Alfons I. Portugalský
- Agapetus I. (535–†536) papež, 56, 57
- Agapetus II. (946–†955) papež, 163
- Ageltruda (†923), 151
- Agila II. (711–†714), 98
- Agilulf (⊗555–†616), 74, 86
- Agustín de Iturbide (*1783–1824) prezident, 669
- Achard, Franz Karl (*1753–†1821) vynálezce, 658
- Acheson, Dean (*1893–†1971) právník, 885
- Aidan z Lindisfarne (†651), 78, 80
- Aidid, Mohamed Farrah (*1934–†1996), 1006
- Ainold (Einold) (933–†967), 160
- Aistulf (†756), 109

- Akajev, Askar (*1944) prezident, 1037
Akakaio (471–†490), 39
Al Sání, Hamád ibn Chalífa (*1952) emír, 1050
Alan z Lille (⊗1128–†1203), 237, 239, 241
Alarich I. (⊗370–†410), 16–18, 25
Alarich II. (⊗458–†507), 43, 47
Albana (‡209 až 306), 21
Albategnius, viz Battání, al
Alberich (1099–†1108), 213
Alberich II. (⊗912–†954), 163, 165
Alberico da Barbiano (⊗1344–1409) kon-dotiér, 346
Albert I. Belgický (*1875–†1934) král, 783
Albert III., Saský (*1443–†1500) vévoda, 411
Albert Sasko-Kobursko-Gothajský (*1819–†1861) princ, 693, 728
Albert Veliký (⊗1200–†1280) scholastik, 285, 716
Albert z Rigy (*1165–†1229), 246
Albizzo Franzesi (†1307), 306
Alboin (⊗530–†572), 72, 73
Albrecht Braniborsko-Ansbašský (*1490–†1568) velmistr a kníže, 426, 441, 458, 467
Albrecht Braniborský (*1490–†1545) arcibiskup, 430–432, 434
Albrecht I. Habsburský (*1255–†1308) král, 295, 304, 312, 313
Albrecht II. Habsburský (*1397–†1439) král římský, 379, 386, 398
Albrecht VI. Habsburský (*1418–†1463) vévoda, 398
Albrecht VII. Habsburská (*1559–†1621) arcivévoda, 502
Alcuin z Yorku (⊗*735–†804), 112, 117–119, 121, 124, 125, 127, 716
Alcuin z Yorku (⊗735–†804), 119, 137
Aldgisle (⊗623–†680), 94
Alembert, Jeana le Rond d' (*1717–†1783) matematik, 601, 602
Alexandr I. Jagellonský (*1461–†1506) král, 442
Alexandr I. Obrenovič (*1876–†1903) král, 764
Alexandr I. Pavlovič (*1777–†1825) car, 655, 658, 663, 711
Alexandr II. (⊗1010–†1073) papež, 190, 191, 193–195, 447
Alexandr II. Nikolajevič (*1818–†1881) car, 719
Alexandr III. (⊗1105–†1181) papež, 232–237, 248, 447
Alexandr III. Alexandrovič (*1845–†1894) car, 780
Alexandr Něvský (⊗1220–†1252), 268, 269
Alexandr V. (⊗1339–†1410) vzdoropapež, 366
Alexandr Veliký (*356–†323 př. Kr.), 84, 649, 690, 820
Alexandr VI. (*1431–†1503) papež, 415, 417, 418, 426
Alexios I. Komnenos (*1048–†1118) východořímský císař, 196, 199, 202
Alexios IV. Angelos (⊗1176–†1204) východořímský spolucísař, 248
Alfons I. Aragonský (1104–†1134), 227
Alfons I. Portugalský (⊗1109–†1185) král, 228
Alfons IX. Leónský (*1171–†1230), 252
Alfons V. Aragonský (Velkomyslný) (*1396–†1458) král, 372, 393
Alfons V. Velkomyslný (*1396–†1458), 396
Alfons VI. Kastilský (*1040–†1109), 198, 199
Alfons VIII. Kastilský (⊗1155–†1214), 235, 252
Alfons X. Kastilský (*1221–†1284) král, 278, 282, 292
Alfons XI. Spravedlivý (Kastilský) (*1311–†1350) král, 393, 394
Alfons, Portugalský (*1475–†1491) princ, 413
Alfonse z Poitiers (*1220–†1271), 274
Alfonso I. z Asturie (⊗693–†757), 107
Alfonso II. d'Este (*1533–†1597) vévoda, 472
Alfonso II. z Asturie (*760–†842), 125, 126
Alfonso III. z Asturie (⊗838–†910), 149
Alfonso V. Portugalský (*1432–†1481), 412
Alfonso XIII. Španělský (*1886–†1941) král, 765, 783
Alfréd Veliký (⊗849–†999), 141, 148, 155, 448
Algirads (⊗1296–†1377) velkovévoda, 342
Alhfrith z Deiry (⊗635–†664), 89
Ali ibn Sahn Rabban al-Tabari (⊗838–†870), 133
Alí ibn Abí Tálib (⊗599–†661), 83, 85
Alice Perrers (*1348–†1400), 348
Alijev, Hejdar (*1923–†2003) prezident, 957, 1036, 1040
Allen, Paul (*1953) podnikatel, 990, 1047, 1085
Allende, Salvador (*1908–†1973) prezident, 963, 964
Allison, Clay (*1840–†1887) pistolník, 712
Almerico, Paolo (⊗1514–†1589) hrabě, 471
Álvareze de Toledo, Fernando (*1507–†1582) vévoda z Alby, 477
Alžběta Bavorská (Sissi) (*1837–†1898), 729, 731, 766
Alžběta I. (*1533–†1603) královna, 483, 484, 486, 487, 497, 498, 507
Alžběta II. (*1926) královna, 972
Alžběta Kristýna Brunšvicko-Bevernská (*1715–†1797) královna, 587
Alžběta Lucemburská (*1409–†1442) královna, 386, 398

- Alžběta Petrovny (*1709–†1761) carevna, 609
- Alžběta Stuartovna (*1596–†1662)
královna, 507, 511, 532, 675
- Alžběta Štaufská (⊗1203–†1235), 282
- Amadeus V. Savojský (*1249–†1323) hrabě, 314
- Amadeus VIII. Savojský (*1383–†1451), 379
- Amalarich (*502–†531), 48
- Amalricus de Bene (⊗1150–†1209), 250, 251, 301
- Amanzor – Abu Amir Muhammad ibn Abdallah ibn Abi Amir (⊗938–†1002), 174, 181
- Amaury VII. z Montfortu (*1195–†1241) hrabě, 255
- Ambrosius, Aurelius (⊗340–†397) – sv. Ambrož, 11, 12, 16, 18, 40, 71, 125, 187, 403, 743
- Ambrosius, Aurelius (⊗340–†397) – sv. Ambrož, 15
- Amedeus VI. (*1334–†1383) hrabě, 361
- Amundsen, Roald (*1872–†1928) polárník, 806
- Amín, Hafizulláh (*1929–†1979) prezident, 958
- Anaklet II. (⊗1090–†1138) vzdoropapež, 214, 215, 225
- Anastasios I. (⊗431–†518), 40
- Anderson, Eudolf (*1927–†1962) pilot, 908
- Andreae, Johann Valentin (*1586–†1654) teolog, 509
- Andrews, Thomas (*1873–†1912) konstruktér, 762
- Andronikos II. (*1259–†1332), 307
- Andropov, Jurij Vladimirovič (*1914–†1984) první tajemník, 958–960, 967, 973, 995, 998
- André z Montbardu (⊗1103–†1156), 226
- Angela z Foligna (⊗1248–†1309), 301
- Angelbert (841), 134
- Angilram z Met (†791), 112, 114, 121
- Anianus (*358–†454) – sv. Aignan Orléanský, 26, 27
- Anna Boleynová (*1501–†1536) královna, 447, 483
- Anna Jagelonská (*1503–†1547) královna, 443
- Anna Jagelonská (*1523–†1596) královna, 480
- Anna Klevská (*1515–†1557), 447
- Anna Kyjevská (⊗1024–†1089), 191
- Anna Lucemburská (*1366–†1394) královna, 367
- Anna Stuartovna (*1665–†1714) královna, 573
- Anno II. (⊗1010–†1075) arcibiskup, 191, 194
- Anselm z Aosty (Canterbury) (⊗1033–†1109) arcibiskup, 204–207, 216, 263
- Anselm z Boggia (biskup z Luccy a papež Alexandr II.) (⊗1036–†1073), 194
- Anselmus (†778), 116
- Ansgot, 187
- Anthemius, Procopius (⊗420–†472), 38
- Antonín, Mistr Burgundský (1460–1490) malíř, 407
- Antropius, Flavius (†390), 111
- Appolinaire, Sidonius (⊗430–†486), 41
- Aquileia, 15, 33
- Arafat, Jásir (*1929–†2004) politik, 932
- Arcadius, Flavius (*377–†408), 15
- Arcet, Jean d' (*1724–†1801) chemik, 623
- Arcimboldo, Giuseppe (*1527–†1593) malíř, 495, 562
- Aregunda (⊗515–†580), 62
- Arechis II. (⊗734–†787), 111
- Arens, Egmont (*1889–†1966) designér, 889
- Arialdo (⊗1010–†1066), 194
- Aripert (†661), 86
- Aristotelés (⊗200 př.Kr.–†120 př.Kr.), 820
- Aristotelés (⊗384 př.Kr.–†322 př.Kr.), 31, 50, 133, 171, 239–241, 250, 262, 263, 285, 287, 289, 290, 298, 302, 324, 382, 401, 456, 506, 515, 522, 523, 548, 581, 794, 820, 1074, 1095
- Arius (⊗260–†336), 6, 7
- Arkwright, Richard (*1732–†1792) vynálezce, 617, 653, 654
- Arlandes, François Laurent d' (*1742–†1809) vzduchoplavec, 654
- Arminius, viz Hermann der Cherusker
- Arminius, Jakub (*1560–†1609) teolog, 528
- Armstrong, Colin (*1961) četař, 998
- Armstrong, Neils (*1930–†2012) kosmonaut, 927
- Arnaud de Cervole (⊗1300–†1366) žoldák, 335, 336, 338
- Arnauda Amaury (⊗1160–†1225), 250, 252
- Arno (⊗750–†821), 128
- Arnold z Brescie (⊗1090–†1155), 225, 230, 231
- Arnolfini, Giovanni (⊗1400–†1452) obchodník, 384, 386
- Arnošt Ludvík V. Hesenský (*1868–†1937) velkovévoda, 760
- Arnulf Bavorský (†937), 154
- Arnulf Korutanský (⊗850–†899), 150, 151, 154
- Arnulf ze Sens (⊗794–†841), 133
- Arnulf z Met (⊗582–†640), 94
- Arnulf z Remeše (⊗967–†1021), 173
- Artagnan d', Charles de Batz-Castelmore (*1611–†1673) hrabě, 547
- Artevelde, Filip van (*1340–†1382) povstalec, 349

Artur Tudor (*1486–†1502), 447
 Artuš - legendární král, 29, 59, 77
 Artuš - legendární král, 226
 Aryabhata (*476–†550), 50
 Asad, Háfiz al- (*1930–†2000) prezident, 956
 Asquith, Herbert Henry (*1852–†1928) premiér, 766, 767
 Astor IV. John Jacob (*1864–†1912) obchodník, 762, 890
 Astor VI. John Jacob (*1912–†1992) dítě Titanicu, 762
 Astor, Madelein (*1893–†1940), 762
 Astor, Vincent (*1891–†1959) podnikatel, 890
 Astralabius (*1118), 216
 Atatürk, Mustafa Kemal (*1881–†1938) prezident, 770, 1095
 Atef, Mohammed (⊗1951–†2001) velitel al-Kaidy, 1031
 Athalarich (*516–†534), 50
 Athanagild (⊗517–†567), 67
 Athanasios (⊗295–†373) - sv. Atanáš, 7
 Attila (⊗406–†453), 25–27, 29–31, 33, 35, 36, 47, 79, 216
 Attlee, Clement (*1883–†1967), 857
 Atto (†1085) arcibiskup, 194
 Atton z Vic (†972), 170
 Attwood, Thomas (*1783–†1856) politik, 673
 Auber, Daniel-François-Esprit (*1782–†1871), 674
 Auclert, Hubertine (*1848–†1914) feministka, 730
 Audovera (⊗530–†580), 63, 64
 Audri z Autun – účastník bitvy (841), 133
 August II. Silný (*1670–†1733) král, 571, 574, 578, 579, 585, 586, 590
 August III. Polský (*1696–†1763) král, 590–592
 August Saský (*1526–†1586) kurfiřt, 481
 Augustin z Canterbury (†604), 75, 77
 Augustinus, Aurelius (*354–†430) - sv. Augustin, 18, 19, 21, 23, 27, 40, 49, 50, 59, 70, 71, 80, 118, 121, 135, 137, 154, 171, 187, 287, 302, 310, 382, 406, 467, 526, 551, 854
 Augustinus z Canterbury (⊗546–†604) - sv. Augustin, 126
 Aurelio z Asturie (⊗740–†74), 125
 Authari (⊗530–†590), 74
 Avedon, Richard (*1923–†2004) fotograf, 895
 Averroes, viz Ibn Rušd
 Avicenna (Ibn Síná) (⊗980–†1037), 239, 240
 Avitus, Alcimius Ecdicius (⊗470–†519), 43
 Avitus, Alcimius Ecdicius (⊗470–†519) biskup, 41
 Avitus, Eparchius (⊗385–†457), 27, 34, 36, 41

Azaña, Manuel (*1880–†1940) prezident, 827

B

Baader, Andreas (*1943–†1977) terorista, 933, 950
 Baarová, Lída (*1914–†2000) herečka, 833, 863
 Babbage, Charles (*1791–†1871) fyzik, 697, 887
 Backus, John (*1924–†2007) programátor, 916
 Bacon, Francis (*1561–†1626) filozof, 507, 552
 Badia, Tomaso (*1483–†1547) kardinál, 450
 Baduard (⊗780–†862), 115
 Bajezid I. (*1354–†1403) sultán, 357, 360
 Bakerová, Josephine (*1906–†1975) tanečnice, 804
 Bakunin, Michail Alexandrovič (*1814–†1876) revolucionář, 719, 720, 725
 Baldaia, Afonso Gonçalves (⊗14155–1481) mořeplavec, 396
 Baldrich z Utrechtu (⊗897–†975), 160
 Balduin I. Jeruzalémský (z Bouillonu) (⊗1061–†1118) král, 202, 203
 Balduin I. Konstantinopolský (⊗1171–†1205), 248
 Balduin I. z Flander (⊗830–†879), 141
 Balduin II. Jeruzalémský (⊗1060–†1138) král, 225
 Balduin II. Konstantinopolský (⊗1217–1273) latinský císař, markrabě, 271
 Balduin II. z Flander (⊗866–†918), 141, 153
 Balduin IV. z Flander (⊗980–†1035), 183, 185
 Balduin Lucemburský (⊗1285–†1354) arcibiskup, 314
 Balduin V. z Flander (*1012–†1067), 185, 191, 192, 197
 Balduin VII. (⊗1093–†1119), 230
 Ball, John (⊗1338–†1381) povstalec, 348
 Baltard, Victor (*1805–†1874) architekt, 698
 Barbaro, Daniel (*1513–†1570) učenec, 471
 Barbaro, Marcantonio (*1518–†1595) diplomat, 471, 474
 Bardeen, John (*1908–†1991) fyzik, 892
 Barillet-Deschamps, Jean-Pierre (*1824–†1873) architekt, 698
 Barish, Barry (*1936) fyzik, 1092
 Barnard, Christian (*1922–†2001) chirurg, 924
 Barnes, Thomas (*1785–†1841) novinář, 672
 Barras, Paul de (*1755–†1829) politik, 640, 648
 Barre, Muhammad Siad (*1919–†1995) prezident, 1006

Vladimír Chlup

Západ

Kronika naší kultury

Frontispis: *Sv. Martin se dělí o svůj plášť* obraz od Louise Galloche

Vytiskla Těšínská tiskárna, a.s.

Vydalo nakladatelství RNDr. Vladimír Chlup

nábř. Přemyslovců 12, Olomouc

chlup@chlup.net

www.chlup.net

Olomouc 2017

1. vydání

ISBN 978-80-903958-7-9